

SLOVENE

Velja po pošti:

za celo leto naprej K 26.—
za pol leta " " 13.—
za četrt leta " " 6.50
za en mesec " " 2.20

V upravnishvu:

za celo leto naprej K 20.—
za pol leta " " 10.—
za četrt leta " " 5.—
za en mesec " " 1.70

za pošilj. na dom 20 w w
mesec.

Posamezne štev. 10 w.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod čez dvorišče nad tiskarno). — Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod

Upravištvu je v Kopitarjevih ulicah št. 2. — Vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upraviškega telefona št. 188.

Inserati:

Enostop. petlivrst (72 mm):
za enkrat 13 h
za dvakrat 11 "
za trikrat 9 "
za več kot trikrat 8 "
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta 36 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja

vsak dan, izveniš nedelje
in praznike, ob pol 6. uri
popoldne.

Po prvih volitvah.

Trije so najbolj udarjeni po prvih volitvah: Vsenemci, nemški liberalci in nacionalci in mladočehi. Za prvimi nihče ne joka; pristudili so se tako, da jim njihovo popolno uničenje vsakodnevno privoči. Tudi nemški liberalci niso vredni, da bi kdo žaloval za njimi. Nas Slovane pa mora zanimati propad mladočehov. Mi smo ta propad že z gotovostjo napovedali pred volitvami; motili smo se le v tem, da smo prorokovali, da bodo dedščino mladočehov nastopili agrarci, obrtniki in narodni socialci; istina je pa, da so največ plena pograbili soc. demokrati.

In v tem je nekaj tragičnega. Čehi so vedeli doslej vedno za najradikalnejše slovanske narodnjake. S skrajnim narodnim radikalizmom in liberalizmom so mladočehi nekega dne porazili in skoroda uničili bolj zmerno staročesko stranko; zdaj je pa z enim udarcem rdeča internacionala podrila mladočesko stranko, da ji ostane le še nekaj omajanih stebrov.

To se je dalo le slutiti, a ne pričakovati. Edini Hribar je bil tako otročje naiven, da je na mladočeha že zidal svoje zlate gradove in je v duhu z njimi »mluvil o pokroku«. Tako naiven je mogel biti seveda le liberalni župan ljubljanski, katerega politično obzorje datira še za dvajset let nazaj. Pa splošni propad liberalizma je moral tudi mladočeha podreti. Izkazalo se je, da je bil liberalizem povsod, med Slovani ravno tako kakor med Nemci, le pripravljala prehodna doba za soc. demokracijo.

Obupno piše sedaj mladočesko glasilo »Narodni Listy« o volitvah. — »Desetletna raztrganost duhov v našem taboru, goreča strast novih in najnovejših političnih in slovanskih strank, ki so se združile k skupnemu naskoku na mladočesko stranko, je nudila najpripravnejše polje soc. demokratski stranki, da je pognala korenine v velike mase delavskega s težkim življenjskim silami vedno hujše se borečega ljudstva po mestih, kakor tudi na deželi.« — Takoj prvi dan je zmagalo 23 soc. demokratskih kandidatov, torej skoro 22% vseh 107 poslancev, ki jih imajo Čehi dobiti, in še jih pride 38 do ožjih volitev. Mogoče je torej, da dobe soc. demokracije slednjič celo 55 mandatov, torej čez polovico vseh! Zato pozivlja mladočesko glasilo vse češke stranke, da se združijo pri ožjih volitvah proti soc. demokraciji.

Ta poziv velja »neodvisnim kmetom« češkim, liberalnim agrarcem. Liberalizem na kmetih je v celi Avstriji šel isto pot: Nikjer se niso liberalci upali med kmeti pokazati kot liberalci, ampak povsod so nastopali kot »samostojni« ali »neodvisni« kandidati s skrajno radikalnimi obljubami. A povsod so bili ti liberalci od kmetov tepeni. Pred volitvami je pisalo češko agrarno glasilo: — »Mi nečemo

nobenih kompromisov, saj bomo prišli v parlament kot najmočnejša češka stranka, 42 mandatov imamo gotovih, ki nam jih nihče ne vzame.« — In prišel je dan volitve, in agrarci so si priborili samo 3, recimo tri mandate; več kakor tucat jih ne more priti v državni zbor niti po ožjih volitvah. Grozovito zmerja zdaj agrarno glasilo »Venkov« te »neodvisne« kmete, ki upijejo po gostilnah in se tepo po shodih, na dan volitve pa doma ostanejo.

Nam se zdi, da poziv »Narodnih listov« ne bo mnogo izdal, kajti oni pozivajo ljudstvo pod staro zastavo liberalizma, ki jo je pa ljudstvo že vrglo proč in pohodilo. Tudi na Češkem slednjič ne bo prostora za kaj drugega, kakor za dve soc. stranki: krščansko in protikrščansko. To je naravni razvoj.

Ljubljanski Čehi so izdali oklic, v katerem pozivajo vse Čeha, da morajo iti v boj za Hribarja. Naj se pouče iz usode svoje domovine, koliko imajo pričakovati od ubožnosti idej tega Hribarja, ki je v primeri s kakim Kramářem vendar le samo ponižen političen bosopetnik in samosrajčnik!

STAJERSKO.

V okraju Marnberg, Slov. Gradec, Šostanj, Gornji Grad je dobil Robič 3203 glasove, Jezovnik 3514 glasov.

ISTRA.

Mandičeva zmaga je sijajna. Oddanih je bilo 5149 glasov. Matko Mandič je dobil 4885, njegov nasprotnik lahon Jožef Compare 288 glasov.

MLADOČEŠKI PORAZ.

Mladočeski poraz je zelo presenetil javnost. Presega najhujše, kar so pričakovali. »N. Fr. Pr.« pravi, da so Čehi še bolj razcepljeni, kakor Nemci. Temeljno sedanje vlade so že razrušeni. Volivno prenosno je izvedla vlada, a stranke, ki so jo izvedle, ne bodo imele v bodoči zbornici več vodilne besede. Počakati se še mora, kaj donesejo ožje volitve in potem morebiti prej kakor se misli, bodo vplivale volitve tudi na vlado. Glasilo staročehov in čeških veleposestnikov, »Politik«, se seveda tudi peča z mladočeskim porazom. Ošteva Mladočeha še enkrat, ker so se toplo zavzemali za splošno volivno pravico. Nato pa toži list vsled socialdemokratskih uspehov, ker so si socialisti osvojili v prvi bitki kar 22 mandatov, meščanske stranke pa samo 16. List pravi, da se mora končati z demokracijo, nima igrači in da je potrebna trezna politika srednjih stanov. List priporoča, naj se združijo izvoljeni češki poslanci.

K VOLITVAM NA ČEŠKEM.

Dopolnjujemo izid volitev na Češkem. Izmed agrarcev so bili izvoljeni: njihov voditelj Prášek, Udržal, Kolář (Jičin), Švejk. V

ožji volitvi so med drugimi tudi agrarci Závorka, Srdinka, Katak i. dr.

Od narodn. socialistov je izvoljen Fressl. Od katoliške stranke so v ožjih volitvah: načelnik stranke dr. Horský (Náhod), Šabata (Chrudim), dr. Myslivce (Lytomišl in Dolní Kralovice), Prokop (Chotěbor), Adamovsky (Nemecký Brod), Bavel (Milevsko), Šachl (Budějovice).

ČEHI NA DUNAJU.

Prvo poročilo o čeških glasovih na Dunaju je bilo le delno. Dobili so, kot je zdaj sešeto po 33 okrajih dunajskih Čehi 19.294 glasov, Ladislav Tvarůžek sam je dobil 3541 glasov (v XVI. in XVII. okraju). Tomášek in Weider v X. okraju 2272, Česaný v VII. okr. 1363. Po tem številu bi morali dunajski Čehi imeti štiri poslance, ako bi volili po narodnem katastro.

ČEŠKI MORAVANI.

Doslej so izvoljeni katoličani 3, in sicer: Valovšek, dr. Hruban, Kadlčák. V ožjih volitvah so katoliški kandidati: Povondra z dr. Masarykom, dr. Sedláček, Šrámek, grof Thun, dr. Stoian, Filich, Černovšek, Sobotka, Tvarůžek in Kuchynka.

ŽALOVANJE V NEMŠKEM ČASNIKARSTVU.

In zdaj po prvi volivni bitki so pričeli točiti solze nemški liberalni listi. Na čelu koraka »N. Fr. Pr.« Stara židinja mlo toži, da so dosegli krščanski socialci tako veliko število mandatov. List je seveda tudi žalosten, ker zdaj ne bo nič s tistim svobodomiselnim blokom nemških strank, po katerem so namerali uesti v Avstrijo brezverske šole in pa razdržitve zakona. Seveda nad vse pa žalujejo Vsenemci. Milo tožijo, da so se izjalovili upi, da omeje krščansko soc. gibanje. Razbita je nemška ljudska stranka in vsenemci vidijo, da so le sanjali, ko so upali, da postanejo velika stranka. Glasilo zunanega ministrstva »Fremdenblatt« tolaži nemške svobodomislece v njihovih žalosti, ker pripada prvi dan volitve tudi v Nemčiji socialistični in krščanski demokraciji in jih tolaži z ožjimi volitvami. List priporoča, naj se ustanove velike meščanske stranke. List »Zeit« pa že preročuje, sklicuje se na Luegerja, da bodo posnemali krščanski socialci nemški centrum, ne bodo marali svojih ministrov in tako prisilili vlado, da postane odvisna od njih. »Oesterreichische Volkszeitung« pa pravi, da ne sme nikogar iznenaditi, da je prinesla splošno volivna pravica dobiček socialnim strankam. Glede na stok časnikarskega izraza, češ, da bodo porinili socialno-demokratski uspehi v kot narodno vprašanje, piše »Deutsches Volksblatt«, da je to neumnost. Med Čehi narašča narodni radikalizem in 14. majnik bo porinil v kot narodno vprašanje le toliko, da

oslabljeni Nemci ne bodo mogli čuvati svojih koristi.

PRVO ZASEDANJE NOVEGA AVSTRIJSKEGA DRŽAVNEGA ZBORA.

Zasedanje novega avstrijskega državnega zbora bo trajalo približno en mesec. Sklepal bode o šestmesečnem začasnem proračunu in volil kvotno deputacijo. Vršila se bo tudi udanostna razprava. Ne mislijo pa razpravljati o adresi in tudi ne voliti delegacije.

VOLITVE V AVSTRIJI IN MAŽARI.

Znano je, da zahteva vladar tudi za Ogrsko splošno volivno pravico. Na Mažare, ki zdaj gospodarijo na Ogrskem, je seveda napravil izid različen vtis. Barabas piše v listu »Budapest«, da se motijo, ki sodijo, da so končala v Avstriji narodna nasprotstva. Zdravilo splošne volivne pravice ne bo nič pomagalo na smrt bolni Avstriji. Stari cesar bo še doživel razočaranje, da noben čudež ne reši propada Avstrije. »Budapesti Hirlap« piše: Avstrija je pogumno in neumno poskočila v temo. Pokazalo se bo šele pozneje, kaj si je pri tem zlomila. Za Ogrsko se pričakuje najboljše od volitev, ker so razven Luegerjevih pristašev propadli dolgoustni naši sovražniki. »Egyvrtetes« se boji »nečuvnega« napredovanja avstrijske socialne demokracije. Socialisti ne priznavajo sedanjega družabnega reda, nasprotujejo militarizmu in ne dovoljujejo ne vojaških novincev in tudi ne davkov. Nastane vprašanje, če ne postane še cesar sovražnik splošne volivne pravice. Kljub temu se pa ne sme zavreči splošna vol. pravica, ki se ne more pogrešati glede na absolutistično stremeljenje dvora, vedno ponovljene ideje skupne države in avstrijske premoči. »Pesti Hirlap« pravi, da ne gre postavljati monarhije na temelj socialne demokracije. Za dunajsko monarhistično politiko so volitve pravi udarec. Na Ogrskem mora imeti splošna volivna pravica narodno obliko in se mora zahtevati, da zna volivec ogrski državni jezik. »Budapester Tagblatt« piše, da je izigrala Beckova vlada svojo vlado in da visi zdaj v zraku. »Pester Lloyd« pa sodi, da bo več upanja za rešitev ogrske gospodarske pogodbe z novim, kakor starim parlamentom. Socialni demokratje morajo gledati na to, da ne izgubi avstrijska industrija ogrskega trga, kar velja tudi za dunajske krščanske socialce.

HRVAŠKI GLAS O AVSTRIJSKIH VOLITVAM.

»Agramer Tagblatt« piše: Izid volitev v Avstriji pomenja, akoravno ni znan še končni uspeh, temeljit preobrat, ki bo vplival tudi na razmerje Avstrije do Ogrske in seveda več ali manj tudi na politični položaj na Hrvaškem. Občna in enaka volivna pravica je liberalne narodno-šovinistične stranke skoro decimirala, na površje pa so prišle demokracijske

LISTEK.

Siroti na „vzgoji“.

Novela.

(Iz poljskega prevel Fr. Virant.)

Mala bajta je stala pod gozdom na samotnem polju. Okoli nje pustila neobdelana zemlja, in dalje temen gozd, dvigajoč se po razdrapani gori k nebu . . . Ta samotna bajtica, kakor kočna na planini obsojena na izgnanstvo, je vendar krila ljudi v ozki in pusti notranjosti. Pod okencem, v katerem manjka dveh sip, sedi deklica na nizki klopi, komaj po večjem obtesani.

Sama je v bajtici, kakor samotarica. Roke je sklenila na kolnih in gleda skozi okno v gozd, k nebu . . .

Poznala je bedo in zre na njo, toda drugih misli ne pozna, razven tesnobe pred samotnostjo, razven plemenitega obupa, ki napenja vse sile za življenjska sredstva, katerih ni nikjer.

Na obrazu ima solze in otožnost ravno tako lepo kakor smeh. Svoje lepote ni čitala v zrcalu, v vodi-zrcalu je pa videla za seboj modro nebo. Primerjati ni smela . . . Nji — do neba! . . .

Solnce je pošiljalo v bajtico lomljene žarke, pomešane s temno-modro barvo gozda in sivo-zeleno barvo lok . . .

V tej svetlobi je bila Angela hrepeneča, s sklenjenimi rokami, svetlolasa in vitka, toda potrta od nesreče, živa slika »lepe otožnosti«.

Modre, velike oči obrača k solncu, kakor bi od tam prosila pomoči. Na ljudi do sedaj ni niti mislila! »Oni so tako mrzli!« Saj jih je poznala od mladih nog. V vas je često pohitela, ko je še živela mati. Mater je vzel Bog k sebi — o, že davno — čisto malo se spominja . . . Rasla je pri očetu, ovce pasla na planini, oče je pa v gozdu sekal les židu. Iz mesta je prinašal živil, mleka sta imela dosti. Bilo jima je tako dobro . . . Ko je dorasla, je prodal oče ovce, češ, da se boji za njo, da sama ne sme več nasti. Čudila se je temu, kajti ko je še kot mala deklica pasla, se oče vendar ni bal, dovolil ji je gnati daleč na planino, ko je pa dorasla . . . Čudno se ji je to zdelo. Pa kaj? morala je ubogati.

Potem je sedela v bajtici, zvečer je pa prišel oče iz gozda, tedaj sta se nagovorila do sitega. In prijetno jima je bilo obema. Poleti je stekla po jagode in jutraj poslušala petje kosov . . . Oj, prijetno življenje je bilo! . . .

V tem so nekoč, še dobro pomni, prinesli očeta iz gozda. Ni ga mogla spoznati; ves obraz je imel s krvjo zalit. Drevo je pobilo in zmečkalo očeta na smrt . . .

Tu se ji je potočila biserna solza in za hip je pretrgala bežeče misli . . .

Pomni še — to je bilo nedavno. Zdi se ji, da se je zgodilo še le včeraj. Ko je zagledala mrtvega očeta, začutila je strašno bolečino v srcu . . . Prej ni nikdar občutila tega čustva. O! potem je spoznala tudi drugo . . .

Očeta so nesli na pokopališče in ga zagrebli v jamo . . . Ljudi ni bilo veliko. Duhoven ni pokropil krste, kakor drugim umrlim, tudi ni nihče na grobu zapel. Ona je, kakor v sanjah gledala vse to. Sama ne

ve, kako je znala nazaj v bajto. Potem je sedela sama dolgo, dolgo . . . solnce se je parkrat zvrtilo — časa ni računala . . . Zdelo se ji je neprestano, da pride oče iz gozda, toda tu ni nikogar videti . . . Končno je začela verjeti, da je ostala sama na svetu . . . Glad jo je izgnal iz bajte, na delo. Včeraj še le se je vrnila iz vasi; moke so ji dali ljudje in mleka za plačilo . . . To zadostuje za teden. Saj ona tako malo potrebuje! . . . Samo zase se ji niti kuhati ne lubi. Sedaj so maline v gozdu. Samo strašno ji je dolgčas . . . Treba bo k ljudem, nazadnje . . .

In gledala je v jasno nebo obžalujoč svojo usodo samotarice . . . Solzi, kakor dve sestrici, sta se potočili v tolažilo. Otrla je oči z robcem in začela peti pesem iz materine knjižice, ki jo je znala na pamet, in ji je tudi melodijo sama priredila.

Tih, zvoneči in čisti glas je plaval s tožbo skozi okno k nebu:

Brez pomoči tvoje, močni
Bog, sirota sem;
Ako ti mi ne pomoreš,
Kot sirota umrem . . .

Tu se je iznova v zaupanju okrepil:

Res, da z daleč gledaš zemljo,
Z dalekega neba,
A gledaje na človeka,
Hitro veš, kaj treba . . .

In ponavljala je vsako kitico dvakrat.

Hipoma je prenehala in sklonila glavico skozi okno. Od daleč je prihajal na njena, od solca prozorna ušesa topot konja. Začudenje je odsevalo iz njenih oči. Saj semkaj ni nikdar

nihče pogledal! Pot pelje v gozd, daleč od bajtice. Kdo bi hodil todi po ledini? . . .

To ni bila prevara. Senca je trepetala v svetlobi — in jezdec je obstal pred bajtico. Ugledal je v okencu obrazek deklice, skočil hitro raz konja in stopil v izbo. Pri vohu je pozdravil, deklica je odgovarjala. V prišlecju je spoznala graščinskega gozdarja. Videla ga je parkrat na potu, ko je jahal mimo, in tudi v gozdu. Sedaj so ga gledale njene oči vprašujoče. Ni se mogla ubraniti bežečih misli, čemu bi on semkaj prišel. Saj je že večkrat šel mimo bajte, in ni stopil notri . . .

Gozdar je pa preletel z očmi notranjost izbe in se obrnil k deklici.

»Si sama? . . .
»Sama . . . Saj veste . . .
»Vem. Očeta je ubilo . . .
»Da, in je prinesla predpasnik k očem.
»Kaj delaš? . . .
»V vas hodim.
»Ti zadostuje, da se preživiš?«
»Zadostuje . . . Toda slabo, žalostno je . . .« Odgovorila je kakor otrok.

Gozdar jo je pogledal. Sočutno so gledale njegove poštene oči. Hotel je nekaj izpregovoriti, toda obotavljal se je. Končno je začel nesmelost:

»V graščino ne bi šla? . . .«

Deklica ga je vprašujoče pogledala.

»No, v graščino,« je pojasnjeval, »h gospodi v službo. Oni so dobri. Hišina boš . . . Gospa je slišala o tebi. Pošljia me, da bi te vzela na vzgojo . . .«

Dekle ga je gledalo in ni vedelo kaj povedati.

